

τρωθῆ αὐτός, προετίμησεν ὁ ἥρωσ τοῦ ἀργολικοῦ κόλπου νὰ διαμείνῃ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ, ἵνα ἐλευθερωθῆ ὁ ἀδελφός του ὡς πρεσβύτερος καὶ νεο-νυμφευμένος.

ΠΕΡΙ ΚΑΣΤΑΝΕΑΣ ΚΑΙ ΚΑΣΤΑΝΩΝ

Ἡ καστανέα εἶνε ἐν τῶν ὑψηλοτέρων καὶ ὠραιοτέρων δένδρων τῆς Ἑλλάδος. Φυομένη κυρίως ἐπὶ τοῦ Πάρνωνος τῆς Κυνουρίας, ἐπὶ τῆς Δίφρου (Δέλφης) τῆς Εὐβοίας, ἐν Φθιώτιδι, ἀποτελεῖ ὀλόκληρα δάση ἱκανῆς ἐκτάσεως φυόμενα ἄνωθεν τοῦ ἀτιζωικοῦ σχιστολίθου, καὶ ἀνερχόμενα εἰς ζώνην ὕψους 4,000 ποδῶν ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· ἐκ τῶν δασῶν δὲ τούτων τὸ δημόσιον ἀπολαμβάνει μεγάλας προσόδους.

Ἡ καστανέα φέρεται καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἐν Ἀθῶνι π.χ. καὶ ἐν Κρήτῃ, ἀποτελοῦσα μεγάλα δάση· ἰδίως δὲ ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης νήσου ἐξάγεται μεγίστη ποσότης καστανῶν, ρημιζομένων, ὡς γνωστὸν, ἐπὶ τῇ ἀρίστη αὐτῶν ποιότητι, καὶ πωλουμένων ὑπὸ τὸ ὄνομα *καστὰνα κρητικὰ*. Τὴν αὐτὴν φήμην ἔχουσι καὶ τὰ κάστανα τῆς Προύσσης ἐν Μικρασίᾳ.¹ Πλὴν τῶν ἐλληνικῶν τούτων χωρῶν ἡ καστανέα εὐδοκιμεῖ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ (Τυρόλον), ἐν τῇ νοτίᾳ Ἑλβετίᾳ, Γαλλίᾳ, Ἰσπανίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ.

Λέγουσιν, ὅτι ἡ καστανέα ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ Καστάνης, πόλεως Θεσσαλικῆς, ἐφ' ἧς φαίνεται ὑπῆρχον αὐτοφυεῖς καστανεῶνες, καὶ ὅτι ἐντεῦθεν ἐλήφθη τὸ ὄνομα καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν. Ὁ De Candolle ὅμως ἐν τῇ βοτανικῇ αὐτοῦ γεωγραφίᾳ παρατήρει, ὅτι τὸ Ἑλληνο-λατινικὸν ὄνομα *Castanea* ὑπάρχει εἰς ὅλας τὰς γλώσσας καὶ ἐχρησίμευσεν ὡς βάσις εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν κοινῶν γαλλικῶν, ἰσπανικῶν, πορτογαλικῶν κ.τ.λ. ὀνομάτων. Οἱ ἀρχαῖοι Γαλάται μετεχειρίζοντο τὸ ὄνομα αὐτό. Ἐν ἄλλαις λέξεσι τὸ ὄνομα *Castanea* ὑπῆρχεν εἰς αὐτὰς τὰς ἀρχαιοτάτας γλώσσας τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης, διότι ὁ καρπὸς τοῦ δένδρου τούτου ἐχρησίμευεν ὡς τροφή εἰς τοὺς λαοὺς τῶν Ἀπεννίνων, τῶν Σεβεννῶν κ.λ.π., πρὶν ἢ ἔτι ἡ Ἑλληνο-λατινικὴ φυλὴ ἀσκήσει δρασίν τινα ἐπ' αὐτῶν. Δὲν ἔλαβεν ἐπομένως τὸ δένδρον τὸ ὄνομα ἐκ τῆς Θεσσαλικῆς πόλεως Καστάνης, ἀλλὰ μᾶλλον αὕτη ἐκ τούτου. Καὶ παρ' ἡμῶν δὲ πολλαὶ κῶμαι ὀνομάζονται ἐκ τῶν περὶ αὐτὰς καστανεῶνων, π.χ. *Καστάνισα* ἐν δῆμῳ Βρασιῶν τῆς Κυνουρίας, *Καστανιὰ* ἐν Ὑπάτῃ, Ἀρακύνθῳ Προσχίῳ (ἐν Ναυπακτίᾳ), Κορώνῃ, Λεύκτρῳ (Οἰτύλῳ), Βοιαῖς (Ἐπιδ. Διμηρᾷ), *Καστανιώτισσα* ἐν Ξηροχωρίῳ.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουν τὴν καστανεάν Διὸς βάλανον, Εὐβοϊκὴν, τοὺς δὲ καρποὺς αὐτῆς Διὸς

βαλάνους καὶ πλατέα κάρυα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐν Ἑλλάδι αὐτοφυὴς καστανέα ἦτο καὶ εἶνε ἄγριον εἶδος, τὰ ἐδώδιμα κάστανα ἐκ τῆς ἡμέρου καὶ ἐδώδιμου καστανέας ἤρχοντο ἐξ ἄλλων μερῶν προσλαμβάνοντα τὰ ὀνόματα τῆς καταγωγῆς τῶν, π.χ. κάρυα κασταναικά, εὐβοϊκά, σαρδιναικά βάλανοι, ταραντιναὶ κ.τ.λ. Τοῦτο ἴσως ἠνάγκασε τὸν Πλίνιον νὰ γράφῃ, ὅτι ἡ καστανέα ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῶν Σάρδεων τῆς Λυδίας· πᾶρμα ἀπίθανον, διότι ἡ καστανέα εἶνε ἐν Ἑλλάδι αὐτοφυὴς.

Ἄνῶν οἱ βαλανοφάγοι προπάτορες τῶν προπατόρων ἡμῶν ἔτρωγον Διὸς βαλάνους, ὅπως ἠκούσαμεν ποτὲ τινα τῶν ἡμετέρων καθηγητῶν εἰπόντα ἀπὸ παραδόσεως, τοῦτο δὲν δύναται νὰ θεβαιωθῆ ἄνευ ἀποδείξεων. Οἱ πρωτόγονοι λαοὶ, ὅπως τὰ νήπια, στεροῦνται γευστικῆς διακρίσεως. Ὅπως λοιπὸν ἠδύναντο νὰ φάγωσι κάστανα, καὶ δὴ τὰ τῶν ἀγρίων καστανεῶν, οὕτως ἡ γεῦσις τῶν δὲν ἤθελε κωλύσει αὐτοὺς νὰ φάγωσι καὶ βαλάνους δρυός. «Βαλάνου δὲ γευσάμενοι καὶ φαγόντες», λέγει ὁ Πλούταρχος περὶ τῶν μόλις ἐξεληθόντων τῆς ζωότητος λαῶν, «ἐχόρευσαν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς περὶ δρῶν τινα καὶ φηγόν». Ἐκ τούτου καταφαίνεται, ὅτι βαλανοφάγοι καὶ καστανοφάγοι δὲν εἶνε λέξεις συνώνυμοι.

Ἡ καστανέα εἶνε δένδρον ἀείφυλλον, ὑψηλόν, φθάνον εἰς ὕψος 60-70 ποδῶν. Ἐχει τὰ φύλλα ἐπιμήκη, λογχοειδῆ, καταλήγοντα εἰς ὀξὺ καὶ φέροντα κατὰ τὰ χεῖλη ὀδόντας δίκην πρίονος. Τὰ μικρὰ ἄνθη τῆς καστανέας, φυόμενα πολυπληθῶς περὶ ἓνα κοινὸν μίσχον καὶ πλησίον ἀλλήλων, σχηματίζουσιν ἰούλους καὶ ἀποτελοῦνται οὐχὶ ἐκ φανερῶν πετάλων, ὅπως ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθέων, ἀλλ' ἐκ λεπιδίων ξανθῶν πεντασχιδῶν ἢ ἑξασχιδῶν ἐντὸς τῶν ὀφείων ἐγκλείονται τὰ ὄργανα τῆς καρποτοκίας. Ὡστε ὀμοιάζουσι πρὸς τὰ ἄνθη ἢ τοὺς ἰούλους τῆς δρυός, τῆς πεύκης, τῆς λεύκης.

Ὁ καρπὸς τῆς καστανέας συνίσταται ἐκ δύο μέχρι τριῶν, σπανίως περισσοτέρων σπερμάτων, σχήματος ὠσειδοῦς ὀκυκροῦ πρὸς τὸ ἐν ἄκρον καὶ πεπιεσμένου κατὰ τὸ μέσον, ἐγκεκλεισμένου ἐντὸς περιβλήματος ἔχοντος τὴν ὄψιν θαλασσίου ἐχίνου, ὡς ἐκ τῶν ἐξῴθεν ὑπαρχουσῶν ἀκανθῶν. Τὰ σπέρματα ταῦτα εἰσι τὰ κάστανα, ἅτινα δύο μὲν ὄντα ἐντὸς τοῦ ἐχίνου μέρους περιβλήματος αὐτῶν ἄπτονται ἀλλήλων διὰ τῶν ἐπιπέδων ἐπιφανειῶν, τρία δὲ, περισφίγγουσι τὸ τρίτον ὠσπερ σφῆνα ἐν μέσῳ, ἐξ οὗ τὸ μέσον αὐτὸ κάστανον φαίνεται ὡς πεπιεσμένον καὶ ἔχει ἐπιπέδους τὰς ἐκατέρωθεν πλευράς. Ὅταν τὰ κάστανα ὠριμάσῃσι πίπτουσιν ἀφ' ἐαυτῶν κατὰ γῆς, διαρρηγνυμένου τοῦ ἀκανθώδους περιβλήματος. Τότε δὲ καὶ συλλέγονται.

Τὸ ὠφέλιμον τοῦτο δένδρον ὅπως αὐξάνεται βραδύτατα οὕτω καὶ γηράσκει βραδύτατα. Ἄ-

1. Heldreich, Die Nutzpflanzen Griech.

μιλλᾶται δὲ ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν μετὰ τῶν δρυῶν, αἵτινες ὡς γνωστὸν δύνανται νὰ φθάσωσιν εἰς γῆρας πατριαρχικώτατον, χιλίων μέχρι πενταχιθίων ἐτῶν, εἰ καὶ ὑπάρχουσι δένδρα, ὧν ἡ ἡλικία ὑπερβαίνει τὸν ἀριθμὸν τοῦτον. Ἡ περίφημος διὰ τὴν ἡλικίαν τῆς καστανῆς τῆς Αἴτνης, ἢ καλουμένη τῶν ἑκατὸν ἵππων (Castagno de cento Cavalli), ἔχει κορμὸν, οὗ τινας ἡ περιφέρεια εἶνε 180 ποδῶν, δηλ. 60 μέτρων. Κατὰ τὴν παράδοσιν δὲ ἡ καστανῆ αὕτη ἦτο πρὸ 300 ἡδὴ ἐτῶν τοσοῦτω μεγάλη, ὥστε ὅτε ἡ βασίλισσα τῆς Ἀραγωνίας μεταβαίνουσα πρὸς τὴν Νεάπολιν ἐπεσκέφθη καὶ τὸ δένδρον τοῦτο, ἠδυνήθησαν γὰρ τοποθετηθῶσιν ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ φυλλώματός του 100 ἵπποτα μετὰ τῶν ἵππων των, ἢ, ὅπως ἄλλοι λέγουσι, νὰ κοιμηθῶσιν ἐντὸς τοῦ κοίλου κορμοῦ αὐτῆς. Τὴν σήμερον δὲ ἡ κοιλότης αὕτη εἶνε τόσο μεγάλη, ὥστε δύνανται δι' αὐτῆς νὰ διέλθωσι δύο ἄμαξαι ὁδεύουσαι πρὸς ἀπὸ πλεύρωσ. Ἀπεδείχθη ὅμως ἐξ ἀκριβεστέρων παρατηρήσεων καὶ πληροφοριῶν, ὅτι ὁ κορμὸς οὗτος συνέστη ἐκ τῆς συγχωνεύσεως πέντε ἄλλων κορμῶν συμφυέντων πρὸς ἀλλήλους ἀπὸ τῆς ρίζης.

Ἡ καστανῆ εἶνε δένδρον βιωφελέστατον καὶ προσοδοφόρον ἐν ταῖς χώραις ἐν αἷς φύεται, διότι καὶ οἱ καρποὶ αὐτῆς καὶ οἱ κλάδοι καὶ τὰ φύλλα καὶ ὁ κορμὸς καὶ ὁ φλοιὸς χρησιμοποιοῦνται. Ἐκ τοῦ κορμοῦ λαμβάνονται ξύλα πρὸς οἰκοδομίαν, ναυπηγίαν καὶ διάφορα ἄλλα τεκτονικά ἔργα. Εἶνε δὲ τὰ ἐξ αὐτῆς ξύλα λευκόξανθα, ἔχουσι ἴνας μακρὰς, εἶνε εὐτονα καὶ μακροχρόνια. Ὡς πρὸς τὰς ιδιότητας ταύτας ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ ξύλα τῆς δρυὸς, ὅπως δὲ ταῦτα, παρέχουσι καὶ ἐκεῖνα καιόμενα ἐξαιρέτους ἀνθρακας. Τὰ φύλλα τῆς καστανῆς δίδονται εἰς τὰ ζῶα ὡς τροφή ἢ χρησιμεύουσι πρὸς πλήρωσιν τῶν στρωμάτων τῶν πτωχῶν. Ὁ φλοιὸς ἕνεκα τῶν δεψικῶν αὐτοῦ οὐσιῶν χρησιμεύει εἰς τὴν δερματοουργίαν. Ἀπὸ τῶν λεπτῶν αὐτῆς κλάδων κατασκευάζονται αἱ στεφάναι τῶν βαρελιῶν (κοινῶς τσέρκια). Κυριωτέρων ὅμως καὶ μᾶλλον διὰ δεδομένην χρῆσιν ἔχουσι οἱ καρποὶ τοῦ δένδρου τούτου.

Τὰ κάστανα ἄμα ὠριμάσαντα συλλέγονται ὑπὸ τῶν καστανεμπόρων καὶ ρίπτονται ἐντὸς λάκκων ἐν τῇ γῇ ἔσκαμμένων, τοὺς ὁποίους ἄμα πληρώσαντες κάστανων καλύπτουσι διὰ χύματος ἢ ψιθῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἐνίοτε δὲν καταπίπτουσι ὅλα τὰ κάστανα ἀφ' ἑαυτῶν, τότε διὰ ῥαβδισμῶν καταρρίπτουσι αὐτὰ, ὅπως τὰς ἐλκίας, καὶ μετὰ τοῦ ἀκανθώδους κελύφους ἐμβάλλουσιν ἐντὸς τῶν λάκκων. Ἀφροῦ δὲ καλύψωσιν αὐτὰ ὡς εἶπομεν, ἂν μὲν οἱ λάκκοι ὠρύχθησιν εἰς μέρη ποτιζόμενα ὑπὸ τῆς βροχῆς, περιμένουσι τὴν βροχὴν, ἄλλως χύνουσι ὕδωρ ἄνωθεν, καὶ διακρέουσι. Διὰ τοῦ μέσου τούτου σήπον-

ται τὰ κελύφη τῶν κάστανων, αὐτὰ δὲ ἀποροφῶντα ὕδωρ οὐ μόνον ἐξογκοῦνται ἱκανῶς, ἀλλὰ καὶ ὑφίστανται εἰδὸς τι ζυμώσεως, ἐξ οὗ καὶ γίνονται γλυκύτερα. Ταῦτα εἶνε τὰ καλούμενα κάστανα τῆς γούθας. Πλὴν καὶ ἄνευ τοῦ μέσου τούτου τὰ κάστανα ἀποστέλλονται εἰς τὸ ἐμπόριον.

Τὰ κάστανα χημικῶς ἐξεταζόμενα περιέχουσιν ἄμυλον εἰς μεγάλην ποσότητα, μετ' αὐτοῦ δὲ, πλὴν πολὺ ὀλιγώτερον, καὶ ἔλαιον, δεξιτερίνην, ὀσπρέϊνην, σάκχαρον ἕνεκα δὲ τοῦ ἀμύλου ἰδίως, τοῦ ὀλίγου ὕδατος ὅπερ περιέχουσι, καὶ τῆς γλυκύτητος αὐτῶν, χρησιμεύουσιν ὡς τροφή τῶν ἀνθρώπων, ἰδίως δὲ τῶν πτωχοτέρων κατοίκων ἐν τῇ νοτίᾳ Εὐρώπῃ. Ὡς π.χ. ἐν Λιμουσίνῃ (ἐπαρχία τῆς Γαλλίας), ἐν Πεδεμοντιῶν, ἐν τοῖς Ἀπεννίνους καὶ ἀλλαχοῦ ἐν πρώτοις φρώγονται μικρὸν τὰ κάστανα, ὅπως μὴ φθάρωσιν ὑπὸ τῆς σήψεως, εἶτα μαλακύνονται δι' ἄπλου ὕδατος καὶ βραζόμενα ἐν ἄλλῃ παρασκευάζονται εἰς τὸ καλούμενον κάστανινον ἔτος (Chatigna). Παρ' ἡμῶν τρώγονται τὰ κάστανα ὡς ἄθυρμα συνήθως ἐφθὰ. Τὰ ὠμὰ κάστανα εἰσι δυσπεπτότερα τῶν ἐφθῶν, τὰ ἐφθὰ δὲ καὶ γλυκύτερα εἶνε καὶ μᾶλλον πρὸς τροφήν ἐπιτήδεια, τοῦ ἀμύλου μεταβαλλομένου εἰς σάκχαρον διὰ τῆς θερμότητος. Οὐ μόνον δὲ ὡς ἄθυρμα τρώγονται τὰ κάστανα, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ κρέατος μαγειρευόμενα καὶ εἰς τὰς ταριχεῖας τῶν χηνῶν καὶ ἄλλων ὀρνέων συνεμβαλλόμενα ὡς γέμισμα. Πλὴν τῆς θρεπτικῆς αὐτῶν δυνάμεως, τὰ κάστανα θεωροῦνται ὑπὸ τῶν οἰνοποτῶν καὶ ἐπακτικώτατα πρὸς τὸν οἶνον :

Τὸ κάστανο θέλει κρασί, καὶ τὸ καρδὸ μέλι. . .

Οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν γινώσκουσιν, ὅτι οἱ παρ' ἡμῶν πωλεῖται τοῦ σαλεπίου, δεύτερον ἔργον ἡμερήσιον ἔχουσι τὴν πώλησιν κάστανων, περιτρέχοντες τὰς ὁδοὺς μετὰ σάκκων τριχίνων πλήρων κάστανων ἐβρασμένων καὶ φωνάζοντες κάστανα ζεστά, κάστανα π' ἀκριζοῦτε. Τὰ κάστανα τὰ ὁποῖα οὗτοι πωλοῦσιν εἶνε μικρὰ, διότι κατάγονται ἀπὸ ἄγρια εἶδη καστανῶν ἀνεμβολίστων, οὐδέποτε δὲ τρώγονται ὠμὰ ὡς ἐκ τῆς μεγάλης αὐτῶν στυφότητος. Ἐκ Κρήτης, ὡς εἶπομεν καὶ ἀνωτέρω, φέρονται τὰ μεγαλύτερα καὶ ἡδύτερα, ἅτινα ἔχουσι καὶ τὸ προτέρημα, ὅτι ἀποφλοιῶνται εὐκολώτερον. Διὰ τοῦτο πρὸ ἐτῶν ἤρξαντο ἐμβολίζοντες οἱ ἐν Ἑλλάδι τὰς ἀγρίας καστανῆς διὰ Κρητικῶν ἐμβολίων, οὕτως ὥστε πολλὰ τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ πωλουμένων ὡς κρητικῶν κάστανων φέρονται ἐκ τῆς Πελοποννήσου.

Ἐκ τῶν κάστανων τέλος παρασκευάζεται καὶ ποτὸν ἀντικαθιστῶν τὸν καφέ, οὗτινος ἔχει σχεδὸν τὴν γεῦσιν καὶ τὴν ὁσμὴν.

Αἱ κάσταναι χρησιμεύουσι πρὸς τοῦτοις καὶ ὡς δένδρον τοῦ καλλωπισμοῦ, φυτευόμεναι ἄλ-

λαχοῦ παρὰ ταῖς ὁδοὺς. Οὕτως εἰς Παρισίους ὑπῆρχον κατὰ τὸ 1860 πεφυτευμένοι εἰς τὰς πλατείας αὐτῶν 148,000 καστανεῶν, ἐξ ὧν μία, ἡ ἐν τῷ κήπῳ Τουίλλερῦ, ἡ καλουμένη *κασταρέα τῆς 20 Μαρτίου* (Chataigne du 20 Mars), εἶνε περίφημος, διότι ἐπιστεύετο, ὅτι ὄταν κατὰ τὴν 20 Μαρτίου εἶχε φύλλα, ἦτο καλὸν σημεῖον διὰ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Βοναπάρτου.

Σ. Μ.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΜΕΣΗΜΒΡΙΑΣ

μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων πόλεων. 1

Ἀθῆναι	0 0 0	Δουβλίον	9 59 42 π.μ.
Ἰθωνοί	11 24 24 π.μ.	Γρηγόριον	10 25 4 "
Ἀμοργός	0 9 36 μ.μ.	Μυσαλία	10 46 39 "
Κωνσταντ.	20 45	Μόσχα	0 55 31 μ.μ.
Πετρούπ.	0 26 18 μ.μ.	Τουρίνον	10 55 53 π.μ.
Βιέννη	11 30 39 π.μ.	Βενετία	11 14 30 "
Βερολίον	11 18 39 "	Ἄγρ. Καλῆς	(11 39 0 π.μ.
Βρυξέλλαι	10 42 33 "	Ἐλπίδος	)
Παρίσι	10 34 25 "	Μαδρίτ.	3 46 2 "
Λονδίνον	10 24 37 "	Μελβούρν	(8 5 0 μ.μ.
Κοπενάγη	11 15 24 "	Ἀδερβιάς	)
Στοχόλμη	11 37 18 "	Κουσεβέκη	5 40 15 π.μ.
Μαδρίτη	10 10 19 "	Ῥίον Ἰανέρον	7 32 28 "
Λισαβών	9 48 28 "	Σαντ. Χιλί	5 42 22 "
Ῥώμη	11 14 59 "	Σινδνέυ Ἀδ-	(8 30 4 μ.μ.
Νεάπολις	11 22 3 "	στραλίας	)
Χριστιανία	11 7 59 "	Βασιγκτόν	5 16 53 π.μ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * Οἱ Ἕλληνας, ἂν θέλωμεν νὰ ὀνομαζώμεθα λαὸς πολιτισμένος, πρέπει καὶ εἰς τὰς καλὰς τέχνας ὄχι παρέργως νὰ προσέξωμεν. Ὁ βίος ὅλος εἶναι ἄχαρις ἄνευ αὐτῶν, τὸ ἦθος τῶν πολιτῶν γίνεται οὐ μόνον χυδαῖον, ἀλλὰ καὶ στρυφνόν, ἀνεπισκεπτόν, θίσιον, βάρβαρον ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὅπου δὲν σπουδάζονται αἱ καλαὶ τέχναι. Ἐνθυμούμεθα πολλὰκις τοὺς στίχους τοὺς ὁποίους ὁ Βδελυκλέων (παρ' Ἀριστοφάνει ἐν τοῖς Σφηξί) λέγει πρὸς τὸν πρίνον, τὸν στρυφνόν καὶ αἰωνίως φιλόδικον πατέρα του:

ἄγρὸν γύλασον σεαυτὸν ἐν τοῖς στραβάσπιν,
ἐπειτ' ἐπαίνεσον τι τῶν χαλκωμάτων,
ὄσφρην θεάσαι, κρεκάδι' αὐλῆς θαυμάσον.

Μᾶς φαίνεται, ὅτι ἔπρεπε οἱ στίχοι οὗτοι συχὰ νὰ λέγονται εἰς ἡμᾶς, ὀλίγον μόνον μεταπλαττόμενοι, ὡς ἐξῆς περίπου: Κάτοικε τῶν Ἀθηνῶν, τῆς πρωτεύουσος τοῦ μικροῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, παῦσαι ὄλην τὴν ἡμέραν ἀναγινώσκων τὴν *Στοὰν* καὶ τὴν *Παλιγγεσίαν*, παραίτησε, παρακαλῶ, πρὸς στιγμήν τὰ θρανία τῆς Ὁραίας Ἑλλάδος καὶ τοῦ Χάρτα, μὴ ἐρίζης ἀκατάπαυστα περὶ νομοσχεδίων καὶ ὑπουργείων, ἀλλὰ ὑπάγε ὀλίγον καὶ εἰς τὸ Θησεῖον, ἵνα ἴδῃς τοὺς ἐκεῖ πενθοῦντας ἐν τῇ μονῳτικῇ καὶ ἐρημίᾳ τῶν παλαιοῦς λίθους, ἐπισκεφθῆσι καὶ τὸ Πολυτεχνεῖον ἢ κανένα φίλον σου ζωγράφον ἢ γλύπτην, ἵνα ἴδῃς καμμίαν εἰκόνα ἢ προτομήν ἢ λάβε καὶ τὴν κόπην τὸν ἠράκλειον ν' ἀναβῆς καὶ εἰς τὴν

Ἀκρόπολιν, καὶ χάσε κ' ἐκεῖ καμμίαν ὄραν, θεώμενος τὴν ὑπὸ τῶν προγόνων σου ἐνσωματωθεῖσαν εἰς τὰ μάρμαρα ἰδέαν τοῦ κάλλους. Τόλμησον ταῦτα. Τὰ δὲ πολιτικά σου, τὰ ὁποῖα νοσοῦσιν ὁμολογουμένως, ἴσως θὰ θεραπευθῶσιν εὐκολώτερον καὶ αὐτὰ, ἂν ὀλιγώτεροι καὶ ἐπιτηδείτεροι πρὸς τοῦτο συζητῶσιν αὐτὰ, καὶ ἐτι ὀλιγώτεροι προσέρχωνται εἰς τὴν ἔμπρακτον θεραπείαν των. «Πολλῶν ἱατρῶν εἰσοδός μ' ἀπόλεσε.» Σὺ δὲ τρέφε σεαυτὸν καὶ ἐπὶ ἄλλα φρονίσματα' περιεργάσου καὶ ἄλλας ὄψεις ἐπὶ τοῦ βίου τοῦ ἐθνικοῦ, θέλησον καὶ κατ' ἄλλο τι νὰ δοκιμάσῃς τὰς δυνάμεις σου, γύμνασον τὸ ἄμμα σου καὶ τὸν νοῦν εἰς τὴν θέαν τῶν καλλονῶν τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης, καὶ δὲν θὰ μετανόησῃς. Ἡ ἰδέα τοῦ κάλλους ἔχει, λέγουσιν, ἀδελφὴν τὴν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, καὶ θὰ εἰσχωρήσῃ καὶ αὐτὴ ὁμοῦ εἰς τὴν ψυχὴν σου καὶ θὰ ρυθμισθῇ οὕτω τὸ ἦθος σου, οἷον πρέπει νὰ εἶναι πρὸς παραγωγήν τε ἄμα καὶ ἀπόλαυσιν πολιτικῆς ἐλευθερίας καὶ εὐνομίας. Συγκροτήσας δὲ οὕτω βίον πολυμερῆ, ἰσχυρόν, πλούσιον καὶ τερπνόν, θὰ αἰσθανθῆς τὰς δυνάμεις σου τὰς ποικίλας, θὰ ἴδῃς αὐτὰς ἐνεργοῦς, θὰ τὰς ἴδωσι δὲ καὶ ἄλλοι παρὰ σέ, καὶ θὰ τὰς ἀναγνωρίσωσι' καὶ τότε δὲν θὰ εἶναι εὐκολον εἰς τὸν τυχόντα νὰ σέ ἄγῃ ὅπου θέλει ἀπὸ τῆς ῥίνος, ἀλλὰ μόνος σὺ, δυνατὸς, θὰ βαίνῃς ὅπου δίκαιον, ὅπου ἡ δόξα τῶν ἀπαραμίλων προγόνων σου σέ καλεῖ.—Ἐνθυμούμαι ὡσαύτως συχὰ καὶ τὸν Γερμανὸν ποιητὴν Γκέτε, ὅστις ἔλεγε: Θεωρῶ χαμένην τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν δὲν ἴδω ἐν καλῶν εἰκόνισμα, δὲν ἀκούσω ἐν καλῶν μουσικῆς μέλος, δὲν ἀναγνώσω ἐν καλῶν ποιημάτων. Ἀλλὰ τοῦτο πόσοι τῶν ἡμετέρων ἐν Ἀθήναις δύναται ἢ θέλουσι νὰ εἴπωσιν; οἷτινες κατατριβόμενοι εἰς ἄζηλα ἀσχολήματα, διὰ τὰ καλὰ καὶ χρειώδη δὲν εὐκαιροῦσι, καὶ ἐν τούτοις παρέρχεται ὁ καιρὸς ὁ πολῦτιμος τῆς γενικῆς ἀναπλάσεως τῶν ἠθῶν καὶ ἑξέων μας, τὸ ἔθνος μένει ἄμοιρον πολλῶν ἀγαθῶν, ὁ βίος ἡμῶν ὁ καθ' ἡμέραν ἀποβαίνει πενιχρὸς καὶ μονομερῆς. (Σ. Α. Κουμανούδης).

* * Ἀδύνατον εἶνε νὰ κορέσῃ τις πονηρὰν ἐπιθυμίαν ἄλλως ἢ ἐπὶ ζημίᾳ τῆς εὐδαιμονίας του. (Κ^α Necker).

* * Ἀδίκως συγκρίνεται ὁ βίος πρὸς συμπόσιον, ἀφοῦ ἀντὶ τῶν γλυκυσμάτων παρατίθενται ἡμῖν εἰς τὸ τέλος αἱ πικραῖαι.

Τὸν ἀραιότερον πληθυσμὸν ἐν Εὐρώπῃ ἔχει μετὰ τὴν Ἰσπανίαν ἡ Γαλλία. Πρῶτον αἷτιον τῆς ὀλιγανθρωπίας εἶνε οἱ ἐπανειλημμένοι πόλεμοι, οὗς ἡ Γαλλία ἐπολέμησεν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς νῦν ἑκατονταετηρίδος. Ἐπὶ τῆς πρώτης μόνον αὐτοκρατορίας ἐθυσιάσθησαν 2,000,000 ἀνδρῶν!